

DOEL VAN DE DIGILES

Deze digiles is speciaal ontwikkeld voor leerlingen van groep 7 en 8 die een bezoek brengen aan De Klas van '45 in het Nationaal Militair Museum. De Klas van '45 is een experience waarin de verhalen van vijf kinderen uit de Tweede Wereldoorlog tot leven komen. De leerlingen ontdekken aan de hand van deze verhalen van hoofdpersonen Cor, Jack, Frits, Corrie en Ad hoe het was het om naar school te gaan tijdens de Tweede Wereldoorlog en wat er tijdens deze periode in de levens van de kinderen veranderde.

VOORAF

De Klas van '45 digiles bestaat uit twee delen. Het eerste deel van de les bereidt de leerlingen voor op hun bezoek aan De Klas van '45 in het Nationaal Militair Museum. Het tweede deel van de les doen de leerlingen na hun bezoek aan De Klas van '45.

De digiles kan zowel zelfstandig door de leerling, als gezamenlijk met de klas gedaan worden. Ook kun je ervoor kiezen om alleen de introvideo en de outrovideo op het digibord af te spelen en gebruik te maken van de lesbladen.

In deze handleiding beschrijven we zowel de digitale lesvariant als de variant met de lesbladen.

VOORBEREIDING

Voor de les is weinig voorbereiding nodig. We adviseren om hem voorafgaand door te nemen en de video's alvast te bekijken. Bij twee lessen zijn werkbladen nodig, print deze vooraf uit. Je vindt ze op:

DUUR

De les duurt ongeveer 60 minuten. In de toelichting staan enkele tips voor uitbreiding, deze zijn optioneel. Op de volgende pagina volgt een korte toelichting per onderdeel.

OPEN DE LES

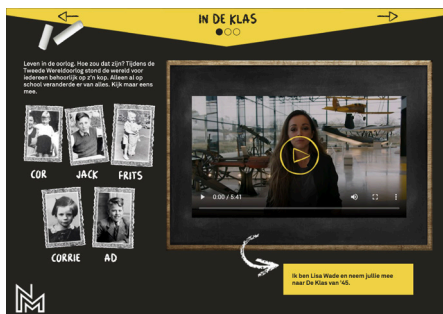
Open de les op het digibord. Je kunt hier kiezen voor de optie *Leerkracht* of *Leerling*.

Op de leerkrachtpagina vind je, naast deze handleiding, de lesbladen en een button om je bezoek aan het museum alvast te reserveren. Als je gebruik maakt van de optie met lesbladen, kan hier ook direct worden doorgelinkt naar de introvideo en de outrovideo.

Op de leerlingpagina maken leerlingen de keuze tussen de les voorafgaand aan het bezoek of na afloop van het bezoek.

START DE VOORBEREIDENDE LES

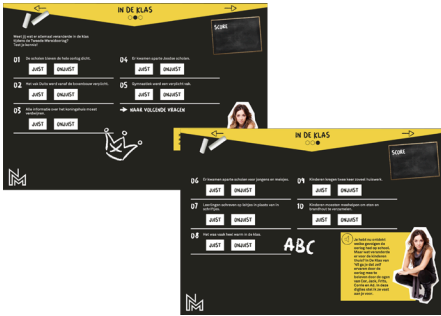
Introductievideo

De video is een goede gespreksstarter, het is daarom aan te raden de video klassikaal te bekijken.

Lees de tekst op het scherm en bekijk de video. Presentatrice Lisa Wade vertelt in het kort hoe de Tweede Wereldoorlog begon en wat er in die periode veranderde in de levens van kinderen. Ook introduceert zij de hoofdpersonen van deze les: Cor, Jack, Frits, Corrie en Ad.

Vraag na afloop:

Wat weten de leerlingen van de Tweede Wereldoorlog? Was het nieuwe informatie of wisten ze dit al? Is iemand al eens in het Nationaal Militair Museum geweest? Wat verwachtten ze van hun bezoek? En van De Klas van '45?

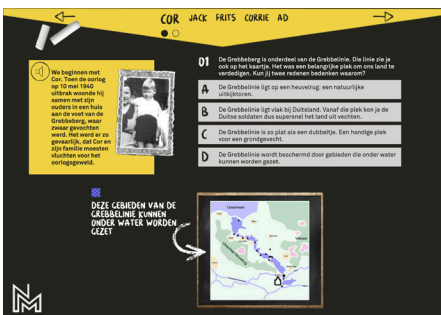
Let op: Vanaf nu kunnen de leerlingen de meeste teksten ook voor laten lezen via het icoontje van de luidspreker.

Nu gaan de leerlingen echt aan de slag. Ze testen bij deze eerste opdracht hun kennis over de veranderingen die tijdens de Tweede Wereldoorlog op school plaatsvonden aan de hand van tien stellingen.

Vraag na afloop:

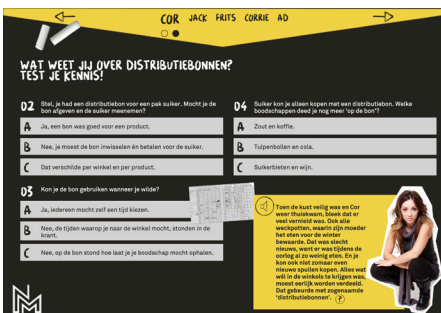
Kun jij je nu voorstellen hoe anders school was tijdens de oorlog? Wat zijn de grootste verschillen? Waren er ook dingen hetzelfde?

COR

Opdracht 1:

Cor is de eerste hoofdpersoon met wie de leerlingen kennismaken. Lees of beluister het tekstkader waarin hij wordt geïntroduceerd. In dit onderdeel testen de leerlingen hun kennis over twee thema's. De eerste opdracht behandelt de Grebbeberg, de plek waar Cor woonde toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. De slag om de Grebbeberg vond plaats van 11 tot en met 13 mei 1940. Het kaartje van de Grebbelinie geeft ook belangrijke informatie. De twee juiste antwoorden kleuren groen, ook volgt er een uitleg van het antwoord in een pop-up.

Opdracht 2:

Bij de tweede opdracht beantwoorden de leerlingen drie vragen over het begrip distributiebinnen. Als de leerling op het juiste antwoord klikt, kleurt deze groen en verschijnt de uitleg van het antwoord in een pop-up. Een fout antwoord kleurt rood.

Het vraagteken in het gele tekstkader rechtsonder is een soort woordenboekje. Als je erop klikt wordt het begrip distributiebinnen uitgelegd.

JACK

Opdracht 1:

Lees of beluister het tekstkader waarin Jack wordt geïntroduceerd. Bij deze opdracht slepen de leerlingen het juiste plaatje naar het juiste woord. Is het antwoord goed, dan verschijnt er een extra uitleg in een pop-up in beeld.

Vraag na afloop:

Welke spullen in jouw kamer zijn belangrijk voor jou?

Opdracht 2:

Deel de printjes uit. Als je de les klassikaal doet, kan er ook direct op het digibord worden geschreven. De leerlingen gaan een woordweb maken en schrijven alle gedachten op die in hen opkomen als ze denken aan hun slaapkamer.

Enkele vragen om hen op weg te helpen:

Heb jij een eigen kamer, of deel je hem met je broer of zus?

Is het een plek waar je je fijn voelt, of kom je er alleen om te slapen?

Bespreek de opdracht kort na. Welke woorden hebben de leerlingen opgeschreven? Eventuele extra vraag: Hoe zou jij het vinden als er een soldaat in je kamer komt logeren?

FRITS

Opdracht 1:

Lees of beluister het tekstkader waarin Frits wordt geïntroduceerd. Als je op het vraagteken rechtsonder klikt, wordt de term geallieerden uitgelegd.

Vervolgens doen de leerlingen de opdracht, door het juiste symbool naar het juiste land te slepen.

Opdracht 2:

Lees eerst de tekst in het kader "Weetje". Doe hierna de opdracht.

De leerlingen zien de landkaart van Europa, zonder de namen van de landen. Na het lezen van het weetje is het aan hen om uit te vinden welke kant het vliegtuig van de vader van Frits over moest, als hij wilde meevechten met de geallieerden in England.

Ze kiezen de richting door op de juiste zijde van de windroos (noord/ zuid/ oost/ west) te klikken. Bij het juiste antwoord verschijnt een pop-up met een toelichting. Als beloning vliegt het vliegtuig van de vader van Frits ook echt naar Engeland!

Let op: noord is goed. De vader van Frits moest vanuit Nederland naar het noorden vliegen om in Engeland te komen. Veel Engelandvaarders, zoals de vader van Frits, vlogen wel eerst naar het westen via Frankrijk, omdat dit veiliger was.

Opdracht 3:

Lees of beluister de introductietekst over koningin Wilhelmina. De leerlingen beantwoorden vervolgens de vraag op het scherm. Bij het juiste antwoord verschijnt een pop-up met een toelichting in beeld.

Ook leuk:

Klik op het audio-icoontje en hoor koningin Wilhelmina spreken. Weten de leerlingen wat de koningin hier zegt en bedoelt?

Opdracht 4:

Deel de printjes uit en laat de leerlingen de tekstballonnetjes invullen. Wat zouden de Engelandvaarders hebben gezegd? Hoe zou koningin Wilhelmina hebben gereageerd? Laat de fantasie de vrije loop, alle antwoorden zijn goed. De leerlingen kunnen de strip na afloop ook inkleuren.

CORRIE

Opdracht 1:

Lees of beluister eerst de tekst in het gele vlak, waarin Corrie wordt voorgesteld. Doe daarna de opdracht. Bij deze opdracht testen de leerlingen hun kennis over de groep verzetsstrijders tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de hand van zes stellingen. Het juiste antwoord kleurt groen, het onjuiste rood. Aan het eind verschijnt er rechtsboven in beeld een score.

Opdracht 2:

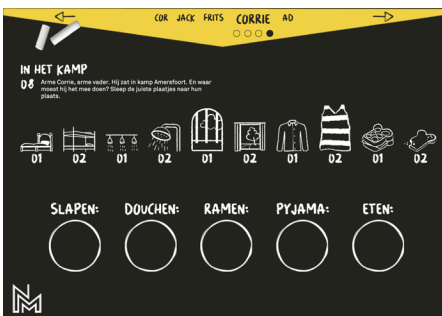
Lees of beluister eerst de tekst in het gele vlak, waarin wordt uitgelegd wat onderduiken is. Doe daarna de opdracht.

De leerlingen klikken de rondjes met het juiste antwoord aan. Welke groepen mensen moesten tijdens de Tweede Wereldoorlog vrezen voor hun leven en doken onder? De juiste antwoorden kleuren groen, de onjuiste antwoorden rood.

Opdracht 3:

Lees de tekst en bekijk daarna de video. Hierin zijn enkele beelden van Kamp Amersfoort te zien. Na het bekijken van de video maken de leerlingen op het volgende scherm een opdracht naar aanleiding van de beelden. In Nederland waren vijf kampen: Ommen, Amersfoort, Schoorl, Vught en Westerbork. De vader van Corrie belandde in kamp Amersfoort.

Opdracht 4:

Hoe was het leven in het kamp? De leerlingen denken naar aanleiding van de video na over vijf onderdelen van het dagelijks leven: slapen, douchen, het uitzicht, (nacht) kleding en eten. Je kan steeds kiezen tussen twee opties. De leerlingen slepen de juiste plaatjes naar de juiste cirkel.

AD

Lees of beluister de tekst in het gele vlak, waarin Ad wordt voorgesteld. Na vijf jaar lang oorlog werd Nederland op 5 mei 1945 bevrijd. De mensen waren blij en feestten op straat. Er werd gedanst, gelachen en er waren optochten. Veel mensen keerden terug naar Nederland. Zoals de vader van Ad, die werkte als verpleger voor de prinses Irenebrigade.

Bekijk daarna de video. Hierin zijn beelden van de bevrijding te zien.

COR JACK FRITS CORRIE AD

ZINGEN MAAR!
02

Zet de zinnen van het Wilhelmus op de goede volgorde, door de geluidsfragmenten in de juiste cijfers te zetten.

Ma de bevrijding was voor koningin Wilhelmina de kust weer veilig, ze kwam terug naar Nederland. In wat tijdna de oorlog verboden was, moede nu weer, te Wilhelmus zingen, om te laten horen dat de Bevrijding nog en andere belangrijke momenten door was dat nog steeds. Maar dan is het wel zo belangrijk om de tekst even te herhalen...

1 2 3 4

Opdracht 1:

De bevrijdingsfeesten waren extra speciaal omdat de geallieerden producten meenamen die al vijf jaar niet meer vrij in Nederland te krijgen waren, zoals boter. Wat namen ze nog meer mee? In deze opdracht slepen de leerlingen de juiste producten in het mandje.

COR JACK FRITS CORRIE AD

ER IS WEER ETEN!
01

Welke dingen namen de geallieerden mee? Zet ze op de mandje.

APPEL, HAZELNOTEN, CHOCOLA, BRAUW, KOFFIE, COLA COLA, SAKES

Opdracht 2:

Lees of beluister de tekst in het gele vlak. De leerlingen beluisteren de vier geluidsfragmenten van het Wilhelmus. De leerlingen zetten de zinnen van het Wilhelmus op de goede volgorde, door de juiste cijfers onder de kinderen te zetten.

Ook leuk:

Zing na afloop klassikaal het Wilhelmus.

EINDE VOORBEREIDENDE LES

AFSLUITENDE LES

Voor als je al met de leerlingen naar De Klas van '45 in het Nationaal Militair Museum bent geweest.

Bekijk samen de afsluitende video. Lisa vertelt over hoe mensen na een oorlog vaak nog lange tijd de oorlog met zich meedragen. Ze vertelt ook over de organisatie War Child, die kinderen helpt om oorlogservaringen te verwerken.

Vraag na afloop:

Hoe kijk je terug op het bezoek? Welk verhaal is je het meest bijgebleven? Wat heb je geleerd?

Lees of beluister de tekst in het gele vlak. De Tweede Wereldoorlog wordt ieder jaar op 4 mei herdacht. Waarom is dit belangrijk? Zet de redenen in volgorde van belangrijkheid onder elkaar.

Lees of beluister de tekst in het gele vlak. Bekijk daarna de video en beluister het liedje dat Han Kooreneef schreef voor War Child. Het liedje wordt gezongen door Floor Jansen. Het gaat over beelden uit de oorlog die kinderen ook na de oorlog blijven zien.

Wat voor beelden zien de leerlingen als ze het voor het eerst horen? Laat het zien, horen of voelen! Teken, vlog, film, dans, schrijf of maak een kunstwerk over die beelden. Mail een foto of een link van je werk naar: educatie@nmm.nl.

EINDE AFSLUITENDE LES

LESBLAD 1

de klas van '45

Beste leerling,

Binnenkort ga je een bezoek brengen aan De Klas van '45 in het Nationaal Militair Museum. De Klas van '45 is een experience waarin de verhalen van vijf kinderen uit de Tweede Wereldoorlog tot leven komen. In deze voorbereidende les ontdekken we samen hoe het was om naar school te gaan tijdens de Tweede Wereldoorlog. En wat er allemaal veranderde in de levens van de vijf kinderen: Cor, Jack, Frits, Corrie en Ad.

Groetjes Lisa Wade

TWEDE WERELDOORLOG

01. Wat weet jij van de Tweede Wereldoorlog? Bekijk de tijdslijn en de gebeurtenissen. Trek een lijntje tussen juiste gebeurtenis en de plaats op de tijdslijn.

- De Duitse inval in Nederland
- De slag om Arnhem
- De capitulatie: Duitsland geeft zich over, Nederland is vrij!
- De slag om de Grebbeberg
- De hongerwinter in Nederland

OPDRACHT 1

Deze opdracht is een goede introductie op de Tweede Wereldoorlog, die in Nederland plaatsvond in de periode van mei 1940 tot mei 1945. Afhankelijk van de voorkennis van de leerlingen kun je verwijzen naar eerdere lessen. De leerlingen plaatsen daarna eerst zelf de gebeurtenissen in de goede volgorde. Hierna bespreek je het verloop van de oorlog op hoofdlijnen.

Hieronder zijn de juiste antwoorden in volgorde opgenomen.

- De Duitse inval in Nederland (10 mei 1940)
- De slag om de Grebbeberg (11 tot 13 mei 1940)
- De slag om Arnhem (17 tot 25 september 1944)
- De Hongerwinter in Nederland (winter 1944-1945)
- De capitulatie: Duitsland geeft zich over, Nederland is vrij! (5 mei 1945)

IN DE KLAS

Levens in de oorlog. Hoe zou dat zijn? Tijdens de Tweede Wereldoorlog stond de wereld anders. Iedereen behoorde op zijn tijd. Alleen al op school veranderde er iets. Samen. Kijk naar deze foto's.

Ik ben Lisa Wade en neem jullie mee naar De Klas van '45.

OPDRACHT 2

Introductievideo

Tip: Op de leerkrachtpagina kan ook direct worden doorgeklikt naar de introvideo en de outrovideo.

De video is een goede gespreksstarter, het is daarom aan te raden de video klassikaal te bekijken. Lees de tekst op het scherm en bekijk de video. Presentatrice Lisa Wade vertelt in het kort hoe de Tweede Wereldoorlog begon en wat er in die periode veranderde in de levens van kinderen. Ook introduceert zij de hoofdpersonen van deze les: Cor, Jack, Frits, Corrie en Ad.

Vraag na afloop: Wat weten de leerlingen van de Tweede Wereldoorlog? Was het nieuwe informatie, of wisten ze dit al? Is iemand al eens in het Nationaal Militair Museum geweest? Wat verwachten ze van hun bezoek? En van De Klas van '45?

OPDRACHT 3

Bij deze opdracht testen de leerlingen hun kennis over de veranderingen die tijdens de Tweede Wereldoorlog op school plaatsvonden aan de hand van tien stellingen. De meeste antwoorden zijn terug te vinden in de video.

Hieronder zijn de antwoorden opgenomen.

1. De scholen bleven de hele oorlog dicht. (onjuist)
2. Het vak Duits werd vanaf de bovenbouw verplicht. (juist)
3. Alle informatie over het koningshuis moest verdwijnen. (juist)
4. Er kwamen aparte Joodse scholen. (juist)
5. Gymnastiek werd een verplicht vak. (juist)
6. Er kwamen aparte scholen voor jongens en meisjes. (onjuist)
7. Leerlingen schreven op leitjes in plaats van in schriftjes. (juist)
8. Het was vaak heel warm in de klas. (onjuist)
9. Kinderen kregen twee keer zoveel huiswerk. (onjuist)
10. Kinderen moesten meehelpen om eten en brandhout te verzamelen. (juist)

IN DE KLAS
Leven in de oorlog. Hoe zou dat zijn? Tijdens de Tweede Wereldoorlog stond de wereld voor iedereen behoorlijk op z'n kop. Dok voor Cor, Jack, Fritz, Corrie en Ad. Alleen al op school veranderde er van alles.

02. Bekijk het filmpje op het digibord.

05. Weet jij nu wat er allemaal veranderde in de klas tijdens de Tweede Wereldoorlog? Test je kennis!

JUIST ONJUIST

De scholen bleven de hele oorlog dicht.

Het vak Duits werd vanaf de bovenbouw verplicht.

Alle informatie over het koningshuis moest verdwijnen.

Er kwamen aparte Joodse scholen.

Gymnastiek werd een verplicht vak.

Er kwamen aparte scholen voor jongens en meisjes.

Leerlingen schreven op leitjes in plaats van in schriftjes.

Het was vaak heel warm in de klas.

Kinderen kregen twee keer zoveel huiswerk.

Kinderen moesten meehelpen om eten en brandhout te verzamelen.

COR OP DE VLUCHT
Cor (8 jaar) woonde aan de voet van de Grebbeberg. Toen de oorlog uitbrak, moest hij samen met zijn familie op de vlucht voor het oorlogsgeweld. Hij vond het heel erg dat hij zijn dieren niet kon meenemen.

2

OPDRACHT 4

Opdracht 4 en 5 gaan over Cor. Hij woonde aan de voet van de Grebbeberg. Toen de oorlog uitbrak, moest Cor samen met zijn familie op de vlucht voor het oorlogsgeweld (bij opdracht 1 is De Slag om de Grebbeberg ook besproken).

Cor vond het heel erg dat hij zijn dieren niet kon meenemen. De leerlingen denken bij deze opdracht na over welke dingen zij het liefst zouden meenemen als zij zelf zouden moeten vluchten. Ze tekenen deze dingen in de koffer.

OPDRACHT 5

De leerlingen wisselen de inhoud van hun koffer uit met een klasgenoot. Bespreek na afloop ook de vraag of het altijd mogelijk is om dingen mee te nemen. En of het mogelijk is om precies deze dingen mee te nemen.

04. Welke drie dingen zou jij in ieder geval meenemen als je moest vluchten? Teken of schrijf je antwoorden in onderstaande koffer.

05. Bespreek je antwoorden met een klasgenoot. Zouden jullie dezelfde dingen missen, of verschillen jullie antwoorden juist?

3

EEN SOLDAAT IN JE KAMER

Tijd om een kijkje te nemen bij Jack (7 jaar). Die hoefde zijn huis gelukkig niet uit. Maar, Jack moest zijn slaapkamer maandenlang afstaan aan een Duitse soldaat: Heinz. Terwijl Heinz boter, worst en brood als rantsoen van het leger kreeg, hadden Jack en zijn familie honger.

06. Stel je voor dat jij je kamer een paar maanden af moet staan aan een vijandige soldaat. Hoe zou jij je voelen denk je? Angstig, boos, nieuwsgierig, blij, verbaasd, geïrriteerd, opgewonden? Maak een woordweb van deze gevoelens.

07. Er heerste schaarste in de oorlog. Dat betekent dat er een tekort was aan eten, drinken en andere belangrijke producten en grondstoffen. Om toch te kunnen leven en overleven, bedachten mensen slimme oplossingen. Wat denk jij: waar of niet waar?

WAAR NIET WAAR

Er was een groot gebrek aan schoon drinkwater, dus mensen dronken tijdens de oorlog alleen gekookt water.

Er was een groot gebrek aan rubber, dus maakte men fietsbanden van hout.

4

OPDRACHT 6

Opdracht 6 en 7 gaan over Jack. Hij hoefde zijn huis gelukkig niet uit. Maar, Jack moest zijn slaapkamer maandenlang afstaan aan een Duitse soldaat: Heinz. Terwijl Heinz boter, worst en brood als rantsoen kreeg van het leger, hadden Jack en zijn familie honger.

De leerlingen denken na over hoe zij het zouden vinden als zij hun kamer zouden moeten afstaan aan een soldaat van het Duitse leger. Ze maken een woordweb over hun gedachten en gevoelens.

Bespreek de opdracht na. Maakt het uit of je kamer naar een soldaat van het eigen leger of van het vijandige leger gaat?

OPDRACHT 7

Bij deze opdracht denken de leerlingen na over schaarste van producten en grondstoffen. Mensen waren vaak heel creatief om alternatieven te bedenken voor producten of grondstoffen die schaars waren. De leerlingen bekijken vijf mogelijke oplossingen en vinken aan of deze waar of niet waar zijn.

1. Er was een groot gebrek aan schoon drinkwater, dus mensen dronken tijdens de oorlog alleen gekookt water. (niet waar)
2. Er was een groot gebrek aan rubber, dus maakte men fietsbanden van hout. (waar)
3. Er was een groot gebrek aan brood, dus mensen aten tijdens de oorlog alleen pasta of rijst. (niet waar)
4. Er was een groot gebrek aan voedsel, dus mensen aten tijdens de hongervinter ook tulpenbollen. (waar)
5. Er was een groot gebrek aan koffie, dus mensen dronken koffie gemaakt van eikeltjes. (waar)

WAAR NIET WAAR

Er was een groot gebrek aan brood, dus mensen aten tijdens de oorlog alleen pasta of rijst.

Er was een groot gebrek aan voedsel, dus mensen aten tijdens de hongervinter ook tulpenbollen.

Er was een groot gebrek aan koffie, dus mensen dronken koffie gemaakt van eikeltjes.

OP NAAR ENGELAND

De vader van Frits (5 jaar) ontspande tijdens de oorlog in een watervliegtuig naar Engeland en sloot zich aan bij de 'geallieerden'. Hij werd vlieger voor de Engelse luchtmacht: de Royal Air Force.

08. De landen die in de Tweede Wereldoorlog tegen Duitsland vochten noem je de geallieerden. De belangrijkste geallieerden zijn de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Frankrijk en de Sovjet-Unie. Kleur deze landen groen op de wereldkaart. Duitsland had ook bondgenoten in de strijd: Japan en Italië. Kleur alle drie deze landen rood op de kaart.

5

OPDRACHT 8

Opdracht 8 en 9 gaan over Frits. De vader van Frits ontsnapte tijdens de oorlog in een watervliegtuig naar Engeland en sloot zich aan bij de 'geallieerden'. Hij werd vlieger voor de Engelse luchtmacht: de Royal Air Force.

In deze opdracht tekenen de leerlingen de landen van de geallieerden in op een wereldkaart. Laat de leerlingen eventueel een atlas gebruiken.

OPDRACHT 9

De leerlingen denken na over de volgende stelling:

De Tweede Wereldoorlog wordt met recht een wereldoorlog genoemd.

Bespreek de opdracht na. Maak bijvoorbeeld gebruik van de volgende argumenten:

Voor:

- Er waren veel landen uit verschillende werelddelen betrokken. Dit kwam onder meer doordat veel Europese landen ook koloniën hadden in bijvoorbeeld Azië en Afrika, die bij de oorlog werden betrokken.
- Ook veel landen die niet in oorlog waren, waren indirect betrokken bij de oorlog.

Tegen:

- Het waren niet letterlijk alle landen van de wereld die in oorlog waren.
- Het begrip wereldoorlog is vooral vanuit een Europees perspectief. Voor veel landen buiten Europa speelde de oorlog een minder grote rol.

09. Bespreek de volgende stelling met een klasgenoot. Bedenk argumenten voor en tegen de stelling! Bedenk argumenten voor en tegen de stelling 'en schrijf' deze op!
Stelling: 'De Tweede Wereldoorlog wordt met recht een wereldoorlog genoemd.'

VOOR _____ **TEGEN** _____

_____

_____

VERZETSSTRIJDERS IN GEVAAR

 Dit meisje met de grote strik is Corrie (8 jaar). Haar vader was een grote held. Hij was namelijk een van de verzetsstrijders, die in het geheim de Duitsers tegenwerkten. Verzet tegen de Duitsers was gevaarlijk; als je gepakt werd belandde je als verzetsstrijder in de gevangenis of in een concentratiekamp.

10. Weet jij wat verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog zoal deden?

JIJST ONJIJST

☐	☐	Ze verspreidden verboden kranten.
☐	☐	Ze stonden in kraampjes op de markt, waar ze aan iedereen vertelden waar om ze tegen de Duitse bezetting waren.
☐	☐	Ze pleegden aanslagen op Nederlanders die samenwerkten met de Duitsers.
☐	☐	Ze hielpen mensen onderduiken.
☐	☐	Ze vervalsten persoonsbewijzen.
☐	☐	Ze staken bruggen, spoorwegen en andere belangrijke gebouwen in brand. Of ze bliezen ze op.
☐	☐	Ze overlegden regelmatig met Hitler om hem te overtuigen dat hij moest stoppen.

 6

OPDRACHT 10

Opdracht 10 en 11 gaan over Corrie. Haar vader was een grote held. Hij was namelijk een van de verzetsstrijders, die in het geheim de Duitsers tegenwerkten. Verzet tegen de Duitsers was gevaarlijk; als je gepakt werd belandde je als verzetsstrijder in de gevangenis of in een concentratiekamp.

De leerlingen denken na over de activiteiten die verzetsstrijders zoal uitvoerden. Ze vinken de juiste antwoorden aan.

- Ze verspreidden verboden kranten. (waar)
- Ze stonden in kraampjes op de markt, waar ze aan iedereen vertelden waarom ze tegen de Duitse bezetting waren. (niet waar)
- Ze pleegden aanslagen op Nederlanders die samenwerkten met de Duitsers. (waar)
- Ze hielpen mensen onderduiken. (waar)
- Ze vervalsten persoonsbewijzen. (waar)
- Ze staken bruggen, spoorwegen en andere belangrijke gebouwen in brand. Of ze bliezen ze op. (waar)
- Ze overlegden regelmatig met Hitler om hem te overtuigen dat hij moest stoppen. (niet waar)

OPDRACHT 11

11. Er waren ook best veel 'gewone' dingen die in de oorlog niet mochten. Kijk maar eens mee naar de voorbeelden hieronder. Begrijp jij bij elk voorbeeld wat precies verboden is en waarom dit verboden was? Bespreek je gedachten met een klasgenoot.

Padvindersonderorganisaties ontbonden

Met A.N.P. med. Kruisvereniging van den Rijkscommissaris werden door de voorgeschiedenis alle padvindersonderorganisaties in het bezit der Nederlanden ontbonden en vernield.

De Nederlandse padvinders, die nu deel waren van de internationale jeugdvereniging en verzoekt van het internationale padvindersonderorganisaties te worden te worden, welke met actief karakter der B.N.P. verzoekt en politiek programma. Ook na de bevrijding werd deze regel de bevelen van de Duitse 115. artikel verzoekt vernield.

Daar de internationale padvinders, met de verzoekt op Engeland was vernield, worden vernield. Het verzoekt vernield en het verzoekt vernield. Het verzoekt vernield en het verzoekt vernield. Het verzoekt vernield en het verzoekt vernield.

DANSEN OP STRAAT

Tijd voor het vrolijke verhaal van Ad (15 jaar) en de bevrijding. Na vijf jaar oorlog werd Nederland op 5 mei 1945 bevrijd. Mensen lachten, dansten en zongen midden op straat. Veel Nederlanders kwamen terug uit het buitenland, en ook Ad mocht zijn vader weer omhelzen. Die had in Engeland gewerkt, als verpleger voor de prinses Irenebrigade. Hij nam een hele kist eten mee voor zijn gezin!

De leerlingen bekijken enkele afbeeldingen van gewone dingen die niet mochten in de oorlog. Bij elk plaatje geven ze aan wat precies verboden is en waarom.

Hieronder zijn de antwoorden opgenomen.

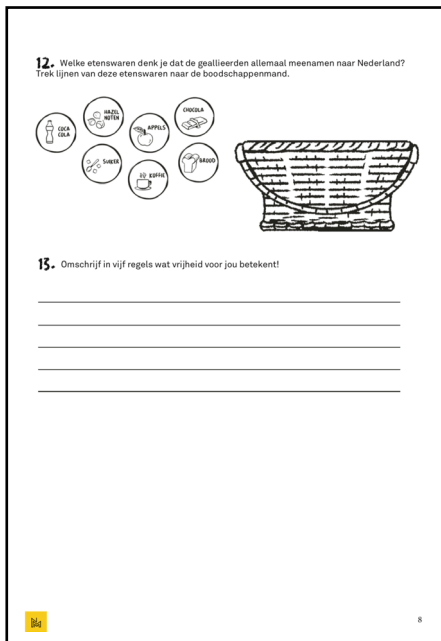
- **Boek:**
Wat? Afbeeldingen van het Koningshuis
Waarom verboden? Omdat het Koningshuis symbool stond voor Nederland. Veel Nederlanders waren én trots op én trouw aan het Koningshuis. De Duitse bezetters wilden dat Nederlanders trouw waren aan Duitsland.
- **Nederlandse vlag:**
Wat? De Nederlandse vlag.
Waarom verboden? Omdat de vlag symbool stond voor Nederland. De Duitse bezetters wilden dat Nederland onderdeel werd van Duitsland. Daar hoorde geen aparte Nederlandse vlag meer bij.
- **Spertijd / Avondklok affiche:**
Wat? Een avondklok (spertijd). Na een bepaalde tijd mocht niemand meer buiten op straat zijn zonder een geldige reden.
Waarom verboden? Veel verzetsstrijders werkten 's avonds of 's nachts. Deels omdat ze overdag moesten werken en deels omdat het makkelijker was om in het donker 'verboden' activiteiten uit te voeren.
- **Scouting verboden krantenbericht:**
Wat? Allerlei (jeugd)verenigingen werden verboden.
Waarom verboden? Verenigingen hadden vaak een eigen bestuur. Elke vorm van organisatie onder Nederlands bewind vergrootte de kans op georganiseerd verzet. Door alleen jeugdbewegingen onder Duits bewind toe te staan, hoopten de Duitse bezetters de Nederlandse jeugd ook van jongs af aan vertrouwd te maken met het Duitse bewind.

OPDRACHT 12

Deze opdracht gaat over Ad en de bevrijding. Na vijf jaar oorlog werd Nederland op 5 mei 1945 bevrijd. Mensen lachten, dansten en zongen midden op straat. Veel Nederlanders kwamen terug uit het buitenland, en ook Ad mocht zijn vader weer omhelzen. Die had in Engeland gewerkt, als verpleger voor de Prinses Irenebrigade. Hij nam een hele kist eten mee voor zijn gezin!

Veel etenswaren waren in Nederland niet meer te krijgen tijdens de oorlog. Daarom was het extra bijzonder dat de vader van Ad een kist met producten mee had genomen. Maar welke producten waren dit? De leerlingen kiezen de juist etenswaren door lijntjes te trekken van de producten naar de boodschappenmand.

12. Welke etenswaren denk je dat de geallieerden allemaal meenamen naar Nederland?
Trek lijnen van deze etenswaren naar de boodschappenmand.

15. Omschrijf in vijf regels wat vrijheid voor jou betekent!

_____

_____

_____

_____

_____

8

Hieronder zijn de antwoorden opgenomen.

- Chocola (juist)
- Koffie (juist)
- Suiker (juist)
- Brood (juist)
- Appels (onjuist)
- Hazelnoten (onjuist)
- Coca-Cola (juist)

OPDRACHT 13

Deze opdracht gaat over vrijheid nu. De leerlingen denken na over wat vrijheid voor hen betekent. Bespreek deze opdracht klassikaal en laat kinderen ook op elkaar reageren. Mogelijke vragen zijn bijvoorbeeld:

- Wat betekent vrijheid voor jou?
- Voel jij je altijd vrij?
- Op welke manier wel of niet?
- Hoe ga je om met individuele vrijheid en rekening houden met elkaar?

OPDRACHT 1

Outrovideo

Tip: Op de leerkrachtpagina kan ook direct worden doorgeklikt naar de introvideo en de outrovideo.

Bekijk samen de afsluitende video. Lisa vertelt over hoe mensen na een oorlog vaak nog lange tijd de oorlog met zich meedragen. Ze vertelt ook over de organisatie War Child, die kinderen helpt om oorlogservaringen te verwerken.

Vraag na afloop: hoe kijk je terug op het bezoek? Welk verhaal is je het meest bijgebleven? Wat heb je geleerd?

OPDRACHT 2

De Tweede Wereldoorlog wordt ieder jaar op 4 mei herdacht. Dit vinden mensen om verschillende redenen belangrijk. De leerlingen zetten de redenen in volgorde van belangrijkheid onder elkaar.

OPDRACHT 3

De leerlingen wisselen de antwoorden met elkaar uit en leggen hun keuzes uit.

LESBLAD 2

de klas van '45

Beste leerling,

Ik ben naar De Klas van '45 geweest. Wat een indrukwekkende ervaring! Ben jij ook al geweest? Bekijk dan gauw het volgende filmpje!

Grootjes Lisa Wade

01. Bekijk het filmpje op het digibord.

ALS DE OORLOG VOORBIJ IS

Het is nu meer dan 75 jaar geleden dat er een einde kwam aan de oorlog in Nederland. Sindsdien leven we in vrede. In Nederland herdenken we elk jaar op 4 mei alle oorlogsslachtoffers. Niet alleen die van de Tweede Wereldoorlog trouwens, maar ook van andere oorlogen.

02. Hieronder staat een aantal redenen waarom mensen het belangrijk vinden om op 4 mei te herdenken. Welke reden of wat vind jij het belangrijkste? Zet hier nummer 1 voor. Zet zo alle antwoorden in de volgorde die voor jou het meest klopt.

NR. Ik vind de herdenking op 4 mei belangrijk omdat:

- wij dan de mensen eren die voor onze vrijheid hebben gevochten.
- er nabestaanden zijn voor wie het belangrijk is.
- we de oorlog anders vergeten.
- er ook nu nog steeds oorlogen zijn.
- we door te herdenken minder snel een nieuwe oorlog beginnen.

1

03. Bespreek met een klasgenoot je antwoorden. Vertel elkaar welke redenen jullie het belangrijkst vinden en waarom.

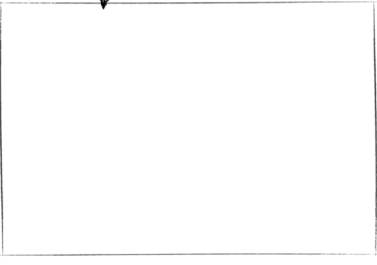
WAR CHILD
 In Nederland leven we nu gelukkig in vrede. Was dat maar zo in alle landen van de wereld... Helaas leven er nog veel kinderen in een oorlogssituatie. War Child helpt kinderen over de hele wereld met het verwerken van hun oorlogsherinneringen.

04. Han Kooreneef heeft een liedje geschreven voor War Child. Het gaat over beelden uit de oorlog die kinderen ook na de oorlog blijven zien. Het liedje wordt gezongen door Floor Jansen. Luister je mee? Bekijk de clip via het digiboord.

BEELDEN
05. Wat voor beelden zie jij voor je als je dit liedje hoort? Laat het zien, horen of voelen! Teken, vlog, film, dans, schrijf of maak een kunstwerk over die beelden.

WAT ZIE JIJ?

 2

OPDRACHT 4

Bekijk klassikaal de video en beluister het liedje dat Han Kooreneef schreef voor War Child. Het liedje wordt gezongen door Floor Jansen. Het gaat over beelden uit de oorlog die kinderen ook na de oorlog blijven zien. Het liedje is te vinden in de digiles of op internet.

Bespreek kort het werk van War Child. War Child helpt kinderen over de hele wereld met het verwerken van hun oorlogsherinneringen. Kennen de leerlingen deze organisatie al?

OPDRACHT 5

De leerlingen werken aan een creatieve opdracht. Wat voor beelden zien de leerlingen als ze het liedje voor het eerst horen? Ze mogen dit laten zien, horen of voelen! Dus tekenen, vloggen, filmen, dansen, schrijven of een kunstwerk maken over die beelden. Ze kunnen hier het lijstje voor gebruiken, maar mogen ook een eigen vorm kiezen. Ze kunnen een foto of een link van het werk mailen naar: educatie@nmm.nl.